

Після того, як німецька частина населення змушена була повернутись до Німеччини, все своє нажите добро за довгі роки праці колоністи змушені були залишати українцям, щоб ті могли жити в їхніх будинках, користуватись їхньою худобою і землею. Але через два тижні більшовики відібрали в українців усе це. Власне, бабці важко згадати деталі, адже вона була ще малою на той час. Єдине, що вона пам'ятає дуже добре - це те, що люди жили дружно, мирно і завжди поважали один одного. Українці працювали у німців, а ті в свою чергу гарно платили за виконану роботу. Гості запитали в пані Софії чи можна сфотографувати її руки. Згодилась і вони зробили декілька фотографій її будинку та її рук.

Сільська Волинь в 20-30-х рр. XX століття (1921-1939)

Нещодавно в Топчі побувала невеличка делегація з Німеччини, яку очолював професор з Ахена Вайнас Тріфан. Разом з закордонними гостями сюди приїхали студенти і декан факультету іноземних мов РДГУ Ніколайчук Г.І.

Річ у тім, що в Німеччині планують упорядкувати друковане видання про німецьких колоністів, котрі мешкали в наших краях до початку другої світової війни. А ще дослідників зацікавила Топча тим, що тут поєдналися різні культури, цілком мирно уживались українці, євреї, німці і поляки.

Делегацію зустрів хлі-

пані Софія і те, як вони з німецьких дворів крали цеглу, щоб будувати свої будинки. Ці спогади вона згадує з усмішкою на обличчі. До цього часу вона листується з одним німцем, який народився в селі, і батьки якого є вихідцями з Топчі. Звуть його Леонід Маєр. Зовсім нещодавно він був у селі, і відвідував усіх мешканців. Розповіла, що ночував у неї, і вона була дуже задоволена його приїздом. Листу-

Вона дуже здивувалася тому, що цікавляться історією цього краю і попросила вислати їй декілька фотографій. Далі, взявши інтерв'ю студенти дізналися про таке:

- Чим жили люди в той час?

- Хліб в сім'ї був завжди. Батько продавав у інших селах дрова та отримував за це гроші або продукти.

- Яким був робочий день? (Різниця між чоловічою та жіночою працею).

- Люди тримали худобу, коней і працювали, оброблюючи землю. Чоловіки

коли він ходив на ярмарок разом з матір'ю. В основному продавцями на ярмарку були євреї, які пропонували різноманітні товари, і дозволяли розплачуватись за їх не одразу, а наступного разу.

- Релігія...

- Усі українці були християнами і відвідували свою церкву, що знаходилась в сусідньому селі Велика Клецька. Поляки

основному служили в Росії та Білорусії. Багато хто з молодих хлопців так і не повернувся додому.

- Державне управління...

- Як такого не було. Існувала так звана сільська рада. Ну, а пізніше прийшли до влади більшовики...

А ось які висновки з бесіди зробили студенти.

Раніше відносини між людьми були дуже хорошими і щирими. Доброта

ходили в католицьку церкву в м. Межиричі. Ну, а німці мали свою власну церкву в с. Топча, яку самі і збудували. До якої релі-

і щирість панувала серед усіх етнічних груп, що проживали разом. Після війни усе змінилось в негативну сторону. Пані Со-

Делегацію зустрів хлібом-сіллю сільський голова Віталій Соловей, директор Великоклицьківської школи Любов Літвінчук. Відбувся обмін сувенірами, а опісля гості побували на німецькому цвинтарі та зустрілися з місцевими довгожителами, аби з їх переказів з'ясувати які події відбувалися в селі о тій далекій порі.

Зокрема, Вайнас Трифан, Степан Безлепкін та Олена Поліщук-Герасимчук відвідали оселю овдовілої Софії Авксентіївна Бойко, яка народилася в Топчі 1930 року. Вона має три брати, сестру, три дочки, п'ять онуків, шість правнуків.

Бабуся їх чемно зустріла, запросила до світлиці. Спо-

чатку запросила подивитись телевизор, але гостей більше цікавили її спогади.

Софія Авксентіївна розповіла, що її чоловіка, з яким одружилась у 16 років звали Степан. На території села тоді жили німецькі колоністи. Згадала випадок, коли одного разу пасла корови з сестрою і вони випадково потрапили на город, що належав німецькій сім'ї. Тоді німець почав кричати, тай гнав їх з города, а вони, малі діти, поховались, а потім почали тікати. Її спогади про німецькі колонії є лише позитивними, і вона неодноразово наголошувала на цьому під час розмови. Згадувала

приїздом. Листування з Маєром проходить на російській мові. Далі згадувала про трьох братів, один з яких не повернувся з війни, її батько був членом правління села (головою), і за часів більшовизму його неодноразово хотіли вбити. Він відсидів 10 років у в'язниці. Навіть хотів сам собі відрубати руку, щоб піти до лікарні, а не до в'язниці.

Коли тільки з'явились німецькі поселення на території села, то там де вони заселились, було лише поле. Німці почали працювати на цьому полі і дуже швидко розбудувались. Раніше навіть головна вулиця села носила назву "Німецька вулиця".

блюючи землю. Чоловіки працювали тяжко на своїй землі, а також на землі інших, отримуючи гроші за це.

- Чим жила молодь? Чим займались у вільний час?

- Молоді люди зустрічались ввечері, співали різноманітні народні пісні. Діти грались часто в так званого "Пекаря" (сучасні "Класики"). За словами пані Софії: "Ми малими бігали по гною і збирали часто залишки розбитого та викинутого посуду, та й так і грались".

- Де знаходився ринок? І хто із сім'ї здійснював покупки?

- Найближчий ринок був у Корці. В основному батько робив покупки, але ін-

і збудували. До якої релігії вони належали, Софія Арсентіївна не знає.

- Чи виготовляли одяг люди власноруч чи купували?

- Одяг виготовляли власноруч, в основному з льону. Потім фарбували в різноманітні кольори (хто в який хотів). З усмішкою на вустах згадує пані Софія сандалі, зроблені з дерева, в яких було краще бігати аніж босоніж.

- Жили в селі лише фермери чи були також ремісники?

Так, був один. Він займався ремісничою справою, після того, як повернувся з війни.

- Армія...

- У 18 років усіх чоловіків забирали до армії. В

гативну сторону. Пані Софія наголошує, що і повинні повернутись, того "старого доброго часу", коли панували людські цінності якнайкращим чином. Вона наполягла на тому, що ми повинні щось випити і поїсти перед тим, як покинути її С. динок. Вона сказала, що дуже задоволена нашим візитом, адже почувалася дуже самотньою, та як рідко хто навідується до її домівки...

Зі слів студента Романа ФОМІНА записав А. СИРОТЮК.

P.S. А ось як переказує цей кмітливий хліборобчина Роман за сприяння мами Неоніли Максимівни історію свого села читайте окремо